

PÄIVÄTOIMINNASTA ALUEELLISEKSI SENIORITOIMINNAKSI
Sosiaali- ja terveyslautakunta 13.12.2016

Valmistelu: kotihoidon päällikkö Anne Aaltio ja kotihoidon esimies Tiina Lauhde

Sisälllys

1.	Ikääntyneiden ennaltaehkäisevien palvelujen uudistus jatkuu.....	2
2.	Ennaltaehkäisevät palvelut ja toiminnot lähemmäksi toisiaan	3
3.	Palvelut ja toiminnot sekä niiden kriteerit	4
3.1	Kuntouttava kokopäiväryhmä.....	4
3.2	Kuntouttava osapäiväryhmä.....	5
3.3	Tilapäinen omaishoito päivätoiminnan ryhmissä.....	6
3.4	Hyvä työ – toiminta.....	7
3.5	Menokaveri, liikkumista tukevien palvelujen tukihenkilötoiminta	8
3.6	Vapaaehtoistoiminta.....	9
3.7	Monisektorinen palveluvalikko ja alueellinen yhteistyö	10

1. Ikääntyneiden ennaltaehkäisevien palvelujen uudistus jatkuu

Vanhuspalvelulain voimaantulo käynnisti Vantaalla ikääntyvien ennaltaehkäisevien palvelujen uudistuksen. Ensimmäisessä vaiheessa perustettiin asiakasohjausyksikkö eli seniorineuvonta. Uudistuksen toisessa vaiheessa huomio kohdistuu palveluvalikon kehittämiseen.

Molemmat uudistukset ovat läheisesti sidoksissa jopa riippuvaisia toisistaan. Seniorineuvonta tuo esiin haurastuvien ikääntyvien palvelutarpeita, johon on voitava vastata kehittämällä sekä kaupungin omia että yhteistyökumppaneidemme ja eri yhteisöjen tarjoamia senioreille suunnattuja palveluja ja toimintoja. Toisaalta senioritoimijat kohtaavat eri elämänvaiheessa olevia kotona asuvia senioreita, jotka tarvitsevat seniorineuvonnan palvelutarpeen arviointia, palveluohjausta ja hyvinvointia tukevaa toimintaa.

Alueellinen senioriverkosto on monisektorisen palveluvalikon kehittämisen keskeinen toimija. Kuntalaisviestintä vie valikon kaikkien tietoisuuteen ja käyttöön.

Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen

1. vaihe Asiakasohjauksen eli Seniorineuvonnan perustaminen

- Yhden oven periaate parantaa tavoitettavuutta
- Asiakaskeskeinen liikkeellelähtö: palvelutarpeen arviointi hakemuksen sijalle
- Palvelupolun sujuvuus siirtymävaiheissa
- Päätöksenteon tasavertaisuus
- Haurastuvien ikääntyneiden hyvinvoinnin parantaminen
- Hajallaan olevien toimintojen keskittäminen yhdeksi kokonaisuudeksi

2. vaihe Kotona asumista tukevan palveluvalikon kehittäminen

- Kuntoutumisen tukeminen yksilöllisesti ja tavoitteellisesti
- Kotona asuvien arjen hyvinvoinnin lisääminen
- Omaishoitajien jaksamisen tukeminen
- Monisektorisen palveluvalikon kehittäminen yhteistyössä alueellisen verkoston kanssa
- Vapaaehtoistoiminnan kumppanuuksien hyödyntäminen

Päivätoiminnasta alueelliseksi senioritoiminnaksi

Tämä asiakirjassa kuvataan uudistuksen toinen vaihe. Se korvaa sosiaali- ja terveyslautakunnan 22.4.2013 hyväksymän ” Vanhusten päivätoiminnan ja päiväsaitalan toimintamalli ja asiakkuuskriteerit ”. Päiväsaitalaa käsittelevä toimintamalli ei sisälly tähän asiakirjaan.

2. Ennaltaehkäisevät palvelut ja toiminnot lähemmäksi toisiaan

Ennaltaehkäisevien palvelujen toisen vaiheen kehittämisessä yhdistetään kuntouttava päivätoiminta, pilotoitu Hyvä työ toiminta, vapaaehtoistoiminta, alueellisen senioritoiminnan verkostotyö sekä uusi Menokaveri toiminta yhdeksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Meidän työn uusi järjestys

Muutoksen perustelu:

- Päällekkäisyyksien välttäminen läheisesti toisiinsa liittyvissä toiminnoissa: vapaaehtoistoiminta, päivätoiminta, Hyvä työ -toiminta
- Monisektorisen verkoston hyödyntäminen kotona asuvien tukemisessa:

- o Seniorimenot verkoston hyödyntäminen täysimääräisesti.
 - o Valtakunnallisen verkoston hankkeiden hyödyntäminen
- Asiakaspalaute:
 - o Hyvä työ –pilotti paransi kotona asuvien hyvinvointia
 - o Seniorimenojen viestinnän kehittämistarve
 - o Myönteinen palaute liikuntapainotteisesta päivätoiminnasta
 - o Myönteinen palaute pienryhmätoiminnasta

3. Palvelut ja toiminnot sekä niiden kriteerit

3.1 Kuntouttava kokopäiväryhmä

Kuntouttavia kokopäiväryhmiä järjestetään kolmessa keskuksessa, jotka ovat Myyrmäki, Simonkylä ja Hakunila.

Palvelu on sosiaalisia suhteita ja osallisuutta parantavaa ohjattua ryhmätoimintaa, johon sisältyy aina fyysistä kuntoutumista edistävää toimintaa. Toimintapäivän sisällä on räätälöityä pienryhmätoimintaa ja palveluohjausta. Jakson kesto on 3-6 kuukautta, asiakas osallistuu toimintaan yhtenä päivänä viikossa. Erityistilanteissa on mahdollista järjestää asiakkaalle osallistumismahdollisuus myös päivittäin. Toimintapäivään sisältyy ateriat. Asiakasmaksu on määritelty sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Asiakasvalinta tehdään seniorineuvonnassa

Kuntouttava kokopäiväryhmä on suunnattu

- omaishoidettaville, muistisairaille, yksinäisille, jotka asuvat kotona ja tarvitsevat fyysistä tai psykososiaalista tukea tai kuntoutusta
- omaishoitajan vapaapäivien aikaista hoitoa tarvitseville
- pääosin asiakkaille, joilla ei ole säännöllisiä lyhytaikaishoivan jaksoja
- asiakkaille, joilla on jatkokuntoutustarve päiväsaitalan tai kotikuntoutuksen jälkeen

Kuntouttavan kokopäiväryhmään pääsyn kriteerit ovat:

- ensisijaisesti yli 65-vuotiaat asiakkaat joilla on:
 - Ø fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kuntoutumisen tarve

- Ø diagnosoitu muistisairaus tai muistin alenemaa
- Ø itsestään huolehtimisen pulmat mm. ravitsemusongelmat tai kotiin eristäytyminen
- asiakas ei saa riittävästi tukea alueellisesta senioritoiminnasta
- asiakkaan toimintakyky on sellainen, että tavoitteellinen ryhmätoiminta edistää hyvinvointia
- asiakas pystyy osallistumaan toimintaan sovitusti
- asiakkaalle on tehty/päivitetty Rai- arviointi
- palvelutarpeen arvioinnissa asiakkaan kanssa on määritelty tavoitteet päivätoiminnalle, tavoitteet täsmentyvät päivätoimintajakson aikana
- asiakas selviytyy pääsääntöisesti omatoimisesti arjen toiminnoissa, mutta saattaa tarvita joissakin toiminnoissa korkeintaan yhden henkilön apua.
- asiakas ei tarvitse jatkuvaa hoitoa ja avustamista päivätoiminnassa.

3.2 Kuntouttava osapäiväryhmä

Kuntouttavia osapäiväryhmiä järjestetään kolmessa keskuksessa, jotka ovat Myyrmäki, Simonkylä ja Hakunila tai alueella olevissa muissa mahdollisissa tiloissa.

Palvelu on sosiaalisia suhteita ja osallisuutta parantavaa ohjattua ryhmätoimintaa, johon sisältyy aina fyysistä kuntoutumista edistävää toimintaa. Pienryhmätoiminnan sisällöt vaihtuvat asiakastarpeen mukaisesti. Jakson kesto on 3-6 kuukautta. Asiakas osallistuu toimintaan kerran viikossa. Hän järjestää kuljetuksen itse. Osapäiväryhmissä on kahvitarjoilu ja omakustanteinen ruokailumahdollisuus. Asiakasvalinta tehdään seniorineuvonnassa. Esimerkkejä osapäiväryhmien toiminnasta: Punttia ja pullaa, Ystäväpiiri

Kuntouttava osapäiväryhmä on suunnattu

- muistisairaille, yksinäisille, jotka asuvat kotona
- asiakkaille, joilla on fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kuntoutumisen tai tuen tarve
- asiakkaille, joilla on jatkokuntoutustarve päiväsaalan tai kotikuntoutuksen jälkeen

Kuntouttavan osapäiväryhmä kriteerit ovat:

Päivätoiminnasta alueelliseksi senioritoiminnaksi

- kotona asuvat yli 65-vuotiaat, jotka pystyvät tulemaan ryhmään ilman järjestettyä kuljetusta
 - Ø fyysisen kuntoutumiseen painottuva ryhmä: fyysisen kuntoutumisen tarve, mutta ei kykene käymään itsenäisesti liikuntaryhmissä, mutta ei fysioterapian tarvetta.
 - Ø psyykkisen ja/tai sosiaalisen kuntoutumiseen painottuva ryhmä: yksinäisyyden ennaltaehkäisemiseksi tai lievittämiseksi sekä eristäytyneisyyden ehkäisemiseksi
- asiakas ei saa riittävästi tukea alueellisesta senioritoiminnasta
- asiakkaan kanssa on määritelty tavoitteet päivätoiminnalle, tavoitteet täsmentyvät päivätoimintajakson aikana

3.3 Tilapäinen omaishoito päivätoiminnan ryhmissä

Omaishoitajalle voi tulla äkillisesti tilanteita, jolloin hän tarvitsee lyhyeksi ajaksi paikan johon viedä omaishoidettava. Kokopäiväryhmien yhteydessä on mahdollista ottaa vastaan omaishoidettava lyhyeksi ajaksi, jolloin hän osallistuu ryhmän toimintaan. Toiminta toteutetaan arkisin klo 7.30–16.00 kokopäiväryhmissä. Omaishoidettavan voi olla kerrallaan 1-6 tunnin ajan mukana ryhmässä. Tilapäinen hoito on maksutonta, mutta ei sisällä kuljetusta eikä ruokailua. Myyrmäen päivätoiminnassa on mahdollisuus omakustanteiseen ruokailuun. Simonkylässä ja Hakunilassa ei ole omakustanteista ruokailumahdollisuutta.

Palvelu on suunnattu

- sopimusomaishoitajille sekä sen kaltaisessa vastuussa oleville

Palvelun saamisen kriteerit ovat:

- asiakkaan yhteydenotto puhelimitse suoraan päivätoimintaan
- päivätoiminnassa on kyseisenä päivänä kokopäiväryhmän toimintaa
- äkillinen hoidon tarve, jota ei voi siirtää sovittujen vapaapäivien ajalle tai ratkaista Hyvä työ toiminnan turvin
- asiakas selviää pääsääntöisesti omatoimisesti, mutta saattaa tarvita joissakin toiminnoissa yhden henkilön apua

Päivätoiminnasta alueelliseksi
senioritoiminnaksi

- asiakkaan toimintakyky on sellainen, että pystyy toimimaan ryhmässä

3.4 Hyvä työ – toiminta

Hyvä työ toiminnan tavoitteena on:

- ikäihmiset pääsevät liikkeelle ja saavat sosiaalisia kontakteja ja virkistystä arkeensa.
- pitkäaikaistyöttömät saavat työmahdollisuuden, pääsevät tutustumaan ikääntyneiden palveluihin, löytävät mahdollisesti uuden työuran, kouluttautuvat ja työllistyvät jatkossa vanhusalalle

Hyvä työ toiminnassa työllistetyt toimivat avustajatiiminä tai sijoittuvat vanhusten avopalvelujen työyhteisöihin.

- Avustajatiimityö: Vanhusten avopalvelujen henkilökunnan tilauksiin perustuvaa välitystä. Avustajat työskentelevät työtä ohjaavan työntekijän johdolla tiiminä. Asiakkaita avustetaan ulkoilussa, asioilla käymisessä, harrastukseen menossa, pienissä kodinaskareissa sekä ollaan heille keskusteluseurana. Omaishoitajan asioilla käynnin ajaksi voidaan saada omaishoidettavalle seuraa kotiin.
- Avustajan sijoittuessa työyhteisöön, hän toimii työntekijöiden ohjauksessa. Hän avustaa työyhteisön asiakkaita ulkoilussa, asioilla käymisessä, harrastukseen menossa, pienissä kodinaskareissa sekä on heille keskusteluseurana. Työyhteisössä avustaja voi toimia työparina hoiva-avustajan roolissa tai hän tekee erilaisia tukipalvelujen tehtäviä.

Hyvä työ toiminta on suunnattu

- kotona tai palvelutalossa asuville yksinäisille ikääntyneille, joilla on pulmia toimintakyvyssä
- asiakkaille, jotka tarvitsevat kertaluonteista avustamista tai korkeintaan puoleksi vuodeksi sovittua säännöllistä tukea
 - Ø apua ulkoiluun, pieniin kodin askareisiin
 - Ø keskusteluseuraa

Päivätoiminnasta alueelliseksi
senioritoiminnaksi

Ø tueksi alueen senioritoimintaan, lääkäriin, kauppaan, kampaajalle jne.
menossa

Hyvä työ toiminnan piiriin pääsemisen kriteerit ovat

- ikääntyneen tai hänen läheisensä esittämä toive ja suostumus toimintaan
- kotihoidon, seniorineuvonnan, päivätoiminnan tai palvelutalon työntekijän arvio tarpeesta ja pyyntö toiminnasta
- asiakkaan tarvitsema apu ja tuki ei toteudu riittävänä muuta kautta
- avustaja ei korvaa kotihoidon työntekijää

3.5 Menokaveri, liikkumista tukevien palvelujen tukihenkilötoiminta

Menokaveri on tukihenkilö, joka auttaa liikkumaan kodin ulkopuolella asioinnin, harrastusmenon tms. yhteydessä. Hän opastaa julkisen liikenteen käyttöön. Menokaveri sopii henkilöille, joilla liikkumisen tuen tarve on etukäteen sovittavissa. Toimeksiantosopimus Menokaverista tehdään puoleksi vuodeksi kerrallaan. Menokaveri sitoutuu tehtävään vähintään 10 tuntia kuukaudessa, tukihenkilö saa palkkion sekä kulukorvausta. Vuoden 2017 palkkio on 85 euroa kuukaudessa ja kulukorvaus 50 euroa kuukaudessa. Palkkio on veronalaista tuloa.

Menokaveri tukihenkilötoiminta on suunnattu

- liikkumisen tukea tarvitsevalle henkilölle kielteisen kuljetuspalvelu päätöksen saaneelle henkilölle (useimmiten ikääntynyt)
- henkilö tarvitsee tukea asiointiin ja paikasta paikkaan liikkumiseen ilman tarvetta kuljetuspalvelulle

Menokaveri tukihenkilötoiminnan piiriin pääsemisen kriteerit ovat:

- kielteinen kuljetuspalvelupäätös, jossa on suositus Menokaveri tukihenkilötoiminnasta.
- henkilö voi löytää omasta lähipiiristään Menokaverin.
- toimintaa koordinoiva työntekijä löytää asiakkaalle sopivan Menokaverin
- henkilö pystyy käyttämään julkista liikennettä.
- henkilö on kykenevä ja motivoitunut solmimaan toimeksiantosopimuksen Menokaverin kanssa.

Päivätoiminnasta alueelliseksi
senioritoiminnaksi

3.6 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoiset voivat toimia yksin, yhdessä tai henkilökunnan rinnalla ikääntyneiden henkilöiden tukena ja virkistysinä. Vapaaehtoisten tukena ovat vapaaehtoistoiminnan yhdyshenkilöt ja koordinaattorit, jotka järjestävät vapaaehtoisille perehdytystä, tukea ja yhteisiä tapaamisia. Vapaaehtoistoiminnasta järjestetään koulutusta, mutta monesti vapaaehtoisena voi aloittaa jo alkuhaastattelun jälkeen.

Vanhusten avopalvelujen asiakkaiden arjen ilona vapaaehtoinen voi toimia mm.:

Ystävänä

Ulkoiluapuna

Seurana esim. kauppa-asioilla tai laboratorio- tai lääkärikäynnillä

Avustajana erilaisissa ryhmissä, kuten musiikki-, luku- ja jumppahetkissä

Ohjaajana alueiden korttelikerhoissa

Esiintyjänä juhlissa ja tapahtumissa - yksin tai yhdessä ryhmän kanssa

Pyynnöt asiakkaiden tarpeesta ohjaavat toimintaa. Kotihoito, palvelutalot ja seniorineuvonta kartoittavat asiakkailtaan tarvetta vapaaehtoiskaverille ja vapaaehtoiset hankitaan tämän perusteella.

Vapaaehtoistoiminta toteutuu yhteistyössä toimintaa järjestävän verkoston kanssa.

Vapaaehtoistoiminta on suunnattu

- yksinäiselle kotona tai palvelutalossa asuvalle, joka tarvitsee seuraa sekä vaihtelua arjen toimintoihin
- palvelutalossa asuvien yhteisöllisen toiminnan vahvistamiseen

Vapaaehtoistoiminnan piiriin pääsemisen kriteerit ovat:

- asiakkuus vanhusten avopalveluissa: seniorineuvonnan asiakkuus riittää
- ikääntyneen tai hänen läheistensä pyyntö tai toive, jonka työntekijä välittää

Päivätoiminnasta alueelliseksi senioritoiminnaksi

- ikääntynyt ei pysty hyödyntämään vapaaehtoistoiminnan verkoston muita tahoja tai hän ei löydä tukea muilta vapaaehtoistoimintaa koordinoivilta tahoilta

3.7 Monisektorinen palveluvalikko ja alueellinen yhteistyö

Asiakkaan palvelupolku risteilee palveluvalikon eri tasoilla. On tärkeää että palvelutarvetta arvioitaessa, ei arvioida asiakkaan tarvetta palvelujen näkökulmasta vaan asiakkaan tarpeiden näkökulmasta. Silloin ns. raskaankin palvelun piirissä olevalle asiakkaalle huomataan järjestää palvelua valikon eri tasoilta, esimerkiksi kirjaston palvelu sellaiselle kotihoidon asiakkaalle, joka ei pääse liikkumaan kirjastoon on mahdollista toteuttaa kirjastossa toimivien vapaaehtoisten turvin. Jatkuvaa palvelutarpeen arviointia ja palveluohjausta toteutetaan siellä missä asiakas kulloinkin on.

Palveluohjaus monisektorisen palveluvalikon käyttöön on kaikkien asia

Päivätoiminnasta alueelliseksi
senioritoiminnaksi

Alueellinen verkostoyhteistyö on yhteistä kehittämistä ja viestintää

Senioritoimintaa ja palveluja toteuttavien tahojen verkostoyhteistyön avulla kehitetään kunkin tahon palveluvalikkoa. Ennaltaehkäisevien palvelujen rooli yhteistyössä on koordinoiva ja toimintaa aktivoiva. Palveluvalikkoa koskeva viestintä suuntautuu kuntalaisiin verkoston eri osapuoliin ja asiakaan palveluohjausta toteuttaviin tahoihin.

Alueellisen verkostotyön kulmakivet:

- v Luottamus ja sitoutuminen saadaan aikaan arvostavalla, osallistavalla työskentelyllä. Toisen tunteminen ja hänen osaamisensa tunnustaminen ovat verkostovoiman lähteitä.
- v Verkostotyöskentelyssä on kaksi puolta sekä asiasisältö, mitä tehdään ja verkoston toimintatapa, miten tehdään.
- v Verkostotyöskentelyssä korostuu verkoston jäsenten osallistumisen mahdollistaminen, työskentelyn